

Reformer ikke business as usual skaber den bæredygtige stat

Temanummer: Den Bæredygtige Stat

Slid men vid
Ting tager tid

– skrev Piet Hein. Og Guderne skal vide, at når det gælder klimaomstillingen, så tager ting tid. Rigtig, rigtig lang tid. Somme tider faktisk helt ubegribelig lang tid – uanset hvor mange der slider for at speede op.

Det er jo langt fra altid skidt, at man ikke bare ved et fingerknips kan lave tingene radikalt om. Staten skal være genkendelig. Der skal være tid til omtanke og refleksion, og det tager bare tid at få nye måder, nye værdier og nye løsninger til at slå rod og vinde accept blandt borgerne. Sagen er bare, at vi nu *har* brugt så rigeligt af den knappe tid, vi ifølge forskerne har til at håndtere klimaudfordringen, på snak, på at sætte mål, og på at prøve at få de andre – vores konkurrenter i resten af verden – til at gå med på rejsen. Det gode er, at det faktisk – endelig – er begyndt at lykkes. F.eks. har langt de fleste lande – og alle de store økonomier – nu mål for, hvornår de vil være CO₂-neutrale, og hvordan man skal nå derhen er blevet *Chefsache*, altså et anliggende også for stats- og finansministre. Efterhånden skal man lede grundigt, hvis man skal finde en borgmester fra en større eller mellemstor by, som ikke er velbevandret i sin kommunes klima- og bæredygtighedsplaner. Det store erhvervsliv har endelig forstået, at det er alvor og sætter mål og laver ESG-planer som aldrig før, samtidig med at mange arbejder på højtryk for sammen med vidensmiljøerne på universiteterne at udvikle fremtidens teknologier. Og også investorerne begynder at fatte, at fremtiden er grøn, og at der er sat udløbsdato på fossile brændstoffer, hvorfor investeringer skal lægges om big time. Ikke om 10 eller 20 år. Men nu.

Der er med andre ord ved at komme gang i ”de store drej”. De drej, der rent faktisk ændrer noget i samfundet. Så langt så godt. Men hvis man kigger på kurverne over de globale udledninger, tager det kun et splitsekund at se, at selv om mange gode viljer synes til stede, så holder tempoet i omstillingen ikke trit med udfordringen. Som i slet, slet ikke. Tværtimod vil der med det nuværende tempo og de mange inkrementelle, små skridt nærmest være statsgaranti for, at verden *ikke* når i mål. Og jo, vi er på en del områder længere fremme i ”foregangslandet” Danmark, men selv her tælles mankoen mellem mål og reel indsats jo fortsat i millioner af tons CO₂.

Så hvad gør man, når man gerne vil være en bæredygtig stat – og oven i købet gerne vil vise andre vejen dertil. Et er sikkert. Business as usual bringer os ikke

**CONNIE
HEDEGAARD**

Formand KR Foundation
og tidligere Klimaminister

langt nok. Vejen til holdbar omstilling går gennem et større antal reformer. Jeg vil her fremhæve nogle af de mest påtrængende.

- Alle økonomer efterlyser efterhånden **en pris på CO₂**, der skal være så høj, at det ikke kan betale sig at sløse med ressourcer, og så det kan betale sig at omlægge vores energi til vedvarende energikilder. Prisen skal også animere til både energi- og ressourceeffektivitet, så der banes vej for en cirkulær økonomi. Men for at der kan skabes accept af en tilstrækkelig høj pris hos både borgere og erhvervsliv, må sådan et initiativ tænkes sammen med en egentlig **grøn skattereform**.

Er der noget, vi kan i de nordiske samfund, så er det at bruge skattesystemet til at skabe de sociale balancer, vi ønsker. For mig at se er det en bedre løsning, end at staten – som regeringen foreslog i januar – sender checks til mennesker, der har gasfyr. Direkte subsidiering af fossile brændstoffer rimer virkelig skidt på bæredygtighed. Derfor haster det med at få lavet en egentlig skattereform, hvor måden, vi beskatter på, er tænkt igennem i forhold til den grønne omstilling.

- Dernæst har vi brug for **en forvaltningsreform**. Ikke kun pga. udfordringerne med den grønne omstilling men også derfor. I dag er vi typisk organiseret i siloer, mens tidens komplekse problemer kræver løsninger, der går på tværs af siloer og sektorer. At få skabt reelle samarbejder på tværs inden for forvaltningerne, mellem forskellige politiske niveauer (kommuner/regioner/stat) og mellem forvaltninger og de private aktører i erhvervslivet er en af nøglerne til en mere sammenhængende måde at håndtere den stigende kompleksitet på. Samtidig er de enkelte medarbejdere allerede ved at segne i et stadig mere sindrigt og tidskrævende koordinations-helvede, der også gør beslutningsgangene langsommere, end de behøvede at være. Hvordan reformere systemet, så færre papirer skubbes op og ned mellem et hav af aktører og niveauer, og så det undgås, at ansvaret bliver endnu mere diffust og hjemløst?
- Ligesom Ststamenteren har lagt op til at frisætte f.eks. ældreområdet, er der også brug for **en kritisk gennemgang af love, regler og barrierer**, når det gælder den grønne omstilling. Igen og igen støder kommuner og erhvervsliv panden mod gamle regler og barrierer. Så er det definitionen af affald, der ikke dækker til den cirkulære økonomi og ønsket om mere genanvendelse og genbrug. Så er det forældede energitariffer eller krav til energiselskaberne, der står i vejen for smartere og mere effektive løsninger. Så er planlovgivningen ikke ført ajour... Igen og igen popper nye barrierer op, som formentlig ingen ønsker, men hvem får dem fjernet så tilstrækkelig hurtigt og effektivt, at de ikke sinker omstillingen unødvendigt? Hvorfor ikke nedsætte en taskforce med tilstrækkelig meget manpower, der først gav aktørerne en måned til at melde barrierer ind, hvorefter der blev brugt et par koncentrerede måneder på super konkret at komme med bud på utidssvarende lovgivning, som ministerierne så skulle ajourføre og helst

fjerne inden for en tidsfrist. Lyder det urealistisk – også med de korte tidsfrister? Jamen så søg inspiration hos det store erhvervsliv, hvor fremgangsmåden er ganske afprøvet.

- Fundamentet i en demokratisk bæredygtig stat må være borgere, der – som en helt integreret del af deres **dannelse** – ved det mest fundamentale om bæredygtighedsudfordringerne. Her ligger en stor opgave for uddannelsessystemet, hvor bæredygtighed stadig ikke afspejles i curriculae og læseplaner, ligesom der i de kommende år er nødt til at være et forstærket fokus på og økonomisk prioritering af **grønne kompetencer**. Integration i uddannelserne på alle niveauer skal til, samtidig med at der også bliver brug for at opprioritere efter- og videreuddannelsen.
- Og endelig apropos demokrati: For at rejsen fra mål til implementering kan blive en rejse, som flertallet af medborgere accepterer at være med på – også når vi kommer til nogle af de svære valg og prioriteringer, og når der kastes kritisk lys på vores egne vaner og eget forbrug – er det påtrængende at gøre det lettere for engagerede borgere at blive en del af en **reel dialog og inddragelse** om løsninger. Ikke som et legitimeringsprojekt, hvor borgerne på et enkelt møde får lov at ytre sig om et eller andet uoverskueligt komplekst emne, men som en reel proces, hvor man f.eks. decentralt i kommunerne inddrager engagerede borgere i at være med til at løse reelle dilemmaer. Denne forankring af omstillingen kan i sidste ende blive forskellen på succes eller fiasko; men hvis ikke vi i Grundtvigs fædreland skulle kunne lykkes med denne essentielle del af opgaven, ja hvem kan så.

Accelerationen i vores samfund i almindelighed og i klimaforandringerne i særdeleshed er en gigantisk udfordring til vores systemer og til den traditionelle måde at operere på. I særlig grad bliver det en udfordring for samfundsøkonomerne og samfundsingeniørerne: Hvordan bliver vi som samfund hurtige nok, agile nok og handlekraftige nok til at kunne håndtere kompleksiteten og reelt præge udviklingen – frem for lidt for ofte at være i baghånd og ikke nå meget mere end at håndtere det allermest presserende på dagens dagsorden. Hvordan får vi f.eks. en centraladministration, hvor der er både flere kræfter og større evne, vilje og rum til strategisk tænkning.

At finde gode svar på dén udfordring bliver afgørende for, om vi ikke bare i ord, men også i handling bliver et reelt bæredygtigt samfund.